

שאלה: אני לומד הרבה ספרי היסטוריה. אני רואה שמשך רוב שנות גלותנו סבלנו צרות רבות. גם היום שיש לנו מדינה עצמאית ב"ה, הננו נרדפים תמיד מהשכנים הקרובים, וגם איננו מוצאים אהדה אלינו אצל רוב אומות העולם. כלום זה הפרס ממה שנקראנו "עם הנבחר"?

תשובה: אענה על ידי פתרון של שאלה אחרת. חז"ל (עירובין יג, ב) התווכחו הרבה אם נוח לו לאדם שנברא או לא נוח. תמוה מה שעוררו את השאלה, כי הרי מפורש בתורה "וירא אלוהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". אם זה "טוב" כיצד יאמרו "זה לא נוח" ויסתרו פסוק מפורש בתורה?

אבל עלינו לדייק. לא התווכחו אם זה "טוב" אלא שאלו אם זה "נוח". נוח לו לאדם לשבת בלי מעשה, אם כל פרנסתו סדורה לו, יש לו בביתו כל הרהיטים ומכשירי-עזר שהוא זקוק להם. יש לו אשה טובה החושבת על אותם מסלולי מחשבה שיש לו, על פי אותם העקרונות. יש לו בנים ובנות החיים יחד בצוותא ובכבוד-הדדי. זה נקרא "נוח לו". אבל באמת אין זה תמיד "טוב". אדם שאין לו אתגר לא יתקדם בחיים. הלומדים בבית ספר, בלי מתח נפשי לפני המבחנים לא יעסקו כראוי בלימוד, לא יחשיבו מה שהשיגו בלימודיהם, לא יזכרו מה שלמדו. הבעיות יוצרות פעילות מבורכת. אם לא שהיוונים (בימי החשמונאים) היו מתקיפים אותנו על דתנו וארחות חיינו, לא היינו מתגוננים ולא היינו מפתחים ומרחיבים לעצמנו את תורה שבעל פה, שנתנה חוסן לעמנו עד היום הזה. אם לא הצרות שעשו לנו עמי אירופה בימי מלחמת העולם השניה, לפניה ולאחריה, המדינה שלנו לא היתה קמה.

חיסון גוף האדם נגד כמה מיני מחלות הוא על ידי שנזריק לדמו כמה חיידקים מותשים או מתים, והגוף מגיב במלחמה לכבוש את הפולשים. אחר כך הגוף חסון וחזק גם נגד פלישת חיידקים תקיפים-יותר המספגים את בריאותו וחיויו.

שרה אמנו חיה מאה עשרים ושבע שנים "שני חיי שרה" (בראשית כג, א). מסבירים שם חז"ל במדרש: "כולם שווים לטובה". לכאורה זה לא מובן. אשה אשר תשעים שנה היתה עקרה, ובציפייה תמידית שיהיה לה הריון, כלום אפשר לקרוא לכך "בטובה"? הרי אנו מכירים בדורנו נשים שטרם נפקדו בצאצאים, כמה בכיה, כמה צער, כמה עוגמת נפש! והיאך התורה תעיד על שרה, כל שנותיה לטובה?

אלא למרות מצוקתה, היא נהגה גמילות חסדים, הכנסת אורחים, עזר-נאמן לבעלה וכן כל מדה טובה. עמדה בלחץ והתגברה על לבטי הנפש והמשיכה להיות "אשת חיל". גם נקיש מזה לעם ישראל. נכון שעם ישראל נרדף על צואר

מאז היינו לגוי. לא רק בהיותנו במצרים עינו אותנו, אלא מיד בצאתנו לדרך לארץ ישראל קם עלינו עמלק. ובבואנו ארצה לא שקטנו ולא שָׁלֵוֹנוּ. אלא פלשתים וכל צורר-מזדמן מררו לנו את החיים. ובהיותנו בגלות במדינות הנוצרים, גירושי אוכלוסיותינו בכל מקום ומקום; ובהיותנו במדינות ערב, מה לא עבר עלינו? אלא עם ישראל אחז בסרגל המוסר, חי חיים צנועים, דבקים במטרה של עבודת הקב"ה. לא נטשנו את דגל חיינו. היה טוב לנו מפני שמצפוננו הורה לנו שעשינו מה שהיא חובתנו. נכון שלא היה נוח. אבל מי הוא שרוצה אך ורק חיים נוחים אם לא הבטלנים והעצלנים הרוצים רק לנשום לרווחה, שְׂרוּעִים על גבם על חולות שפת-הים, או עוסקים בדייג לשם ספורט וממתינים לדג מִסְפָּן העובר.

זו היא תעודת כבוד לנו. "לפום צערא אגרא" (אבות, סוף פרק ה). המשכורת לפי היגיעה, לפי ההתאמצות, לפי מדת ההשתדלות להשיג את היעד. דברים אלו חשובים פי כמה יותר מאשר עצם השגת היעד. גם מי שלא נפקד בצאצאים, אם המשיך בחיי יושר, במנהגים הגונים, באמונה לעשות את המוטל עליו, הוא המוצלח. אע"פ שאין זה נוח, אבל זה טוב.